

Co vai vinavant cun la strategia?

La Lia Rumantscha remplazza sia radunanza annuala cun ina votaziun digitala

DA MARTIN CABALZAR/FMR

■ **Pervi da la situaziun acuta da Covid-19 sto la Lia Rumantscha renunziar a sia delegada annuala e vegn perquai a prender sias decisiuns sin via circulara. La FMR è s'infurmada tar la LR co i va vinavant cun la strategia instradada che è tractandada sco orientaziun.**

La Lia Rumantscha vul adattar sias finamiras e definir da nov ses champs d'engaschament. Per quest intent ha ella tramess la primavera vargada en consultaziun tar sias uniuns affiliadas in emprim palpìri strategic per ils proxims quatter onns. Quel cumpiglia 9 paginas e cuntogna 20 finamiras e passa 59 mesiras. Damai che las uniuns affiliadas n'han betg pudì salvar lur radunanzas la primavera e discutir il sboz preschentà, è la fassa da consultaziun vegnida prolungada da mez matg sin ils 15 d'october. Inoltrà lur posiziuns han plinavant era la Pro Svizra Rumantscha, la Pro Idioms. Sco quai ch'il parsura da la LR *Johannes Flury* ha infurmà vegnian las posiziuns uss evaluadas dal directori e da la suprastanza ed alura suttamessas la primavera proxima al cussegl per predeliberaziun. «Nus sperain cha l'elecziun dal secretari nov/secretaria nova saja en paucas emnas sut tetg, uschè cha questa persuna pudess gia sa participar tar l'analisi e la reelavuraziun da la strategia», di Flury. Tut tenor progredir da las lavurs duai la strategia vegnir suttamessa al cumenzament da la stad ad ina radunanza extraordinaria ni alura l'atun 2020 a la radunanza annuala ordinaria da la LR per decisiun. Uschè lunsch l'urari.

Furmaziun – diaspora – digitalisaziun

Sco quai ch'il secretari general ad interim *Andreas Gabriel* è s'exprimi vers la FMR vul la LR metter ils proxims quatter onns il focus da sias activitads sin: furmaziun,

Il parsura da la Lia Rumantscha Johannes Flury.

FOTOS MATTIAS NUTT

diaspora e digitalisaziun. Cun quests accents tegnia la LR er quint dal rapport «Mesiras per mantegnair e promover la lingua rumantscha e taliana» che è vegnì elavurà da l'Institut per democrazia ad Aarau per incumbensa da l'Uffizi federal da cultura. Quest rapport cuntogna numnadamain er differentas recumandaziuns concretas per mauns da la LR e dal chantun Grischun. Ina da las recumandaziuns centralas è da promover la furmaziun rumantscha sin tuts ils stgallims da vegliadetgna prescolara e la scola populara sur las scolas medias e professunalas fin a l'università.

Plinavant recumondan ils experts da prender mesiras supplementaras per promover il rumantsch ordaifer ses territori tradiziunal, vul dir en la diaspora. «Per l'emprima giada vegn la diaspora riconosciuta sco territori rumantsch equivalent», accentuescha Flury. Per promover il rumantsch en la diaspora duai vegnir creà en il decurs dals proxims onns in post da coordinaziun paregliabel als col-

Midada da presidi e secretariat general

L'onn 2021 stat en l'ensaina da las mutaziuns da persunal al timun da la LR. Tschertgads vegnan tant in(a) nov(a) secretari(a) general(a) sco in(a) nov(a) parsura.

Per la piazza dal secretari(a) general(a) da la LR, scritta ora gia questa stad, èn s'annunziadas differentas persunas. Sco quai che las uniuns affiliadas eran s'exprimidadas tar RTR dovria la Rumantschia per quest post «ina persuna che ha plaschair dal rumantsch, ha ina pel dira, vegn dad unir las vuschs en la Rumantschia, sa reglar finanzas, sa manar in manaschi, sa collavurar bain, sa tadlar tiers bain ed ha ina personalitad che represchenta la Rumantschia». L'evaluaziun da las aspirantas ed ils aspirants è vegnì surdà ad in biro specialisà per la recrutaziun da persunal. Sin incumbensa da la suprastanza da la LR vegn quel dentant er anc a tschertgar activamain persunas potenzialas che pudessan vegnir en dumonda per quest post. L'evaluaziun da las candidatas e dals candidats succedia en plirs pass ed adina en cunvegning-scha cun la suprastanza che è la finala er il gremi d'elecziun. L'elecziun definitiva duess succeder en il decurs da las proximas emnas.

Sin la fin da l'onn 2021 sto la LR era tschertgar in nov parsura, causa limitaziun da vegliadetgna dal parsura actual *Johannes Flury*. L'elecziun vegn a succeder en il rom da la delegada usitada che vegn ad avair lieu ils 30 d'october 2021 en Engiadina Bassa.

Il secretari general ad interim da la Lia Rumantscha Andreas Gabriel.

lavoratur regiunals existents en las regiuns rumantschas. Avant che pudair far quai spetgan ins dentant anc da la Confederaziun infurmaziuns co ella intenda impunder ils meds a disposiziun dal rumantsch en la diaspora. «Quest accent na duai betg ir a disfavur da la promoziun en ils territoris da tschep che è tenor la LR vinavant d'impurtanza centrala», punctuescha Flury.

In ulteriur focus è la digitalisaziun. Qua vul la LR pussibilitar che «tut las persunas interessadas han l'access illimità e gratuit en tut ils idioms rumantschs ed en rumantsch grischun e quai independentamain dal lieu». Il pensum primar da la LR en quest connex saja da metter a disposiziun sia banca da datas digitalas da vocabulari tant dal Pledari grond en rumantsch grischun sco dals idioms, sco er il servetsch da traducziun e programs da correctura. Ensemen cun ulteriurs partenaris, sco per exempel RTR, FMR ed auters interessents vul la LR plinavant stgaffir ina plattform digitala sco «pool da datas e bursa da

projects». Quai duai esser ina «plattform senza barrieras, gratuita ed accessibla per in e scadin», punctuescha Andreas Gabriel. Ina gruppa la lavur haja gia instradà questa coordinaziun e saja londervi da sviluppar la plattform. La LR è plinavant en contact cun la GiuRu, Pro Idioms e la Scola auta specialisada dal Grischun (FHGR) per promover different projects en elavuraziun. Ina impurtanta resursa è tenor Gabriel en pli ils texts publicads da la FMR e da las chasas da medias privatas.

Cuminanza – promoziun – interess

Sco qua che la LR scriva na duai la strategia betg esser «in tigher da palpìri» cun «bleras visiuns», mabain cunzunt in palpìri cun mesiras concretas. In na sa tractia dentant era betg d'in inventari cumplet da tut quai che fiss giavischavel e necessari, la radunanza da delegadas e delegads haja ultra da quai mintg'onn la pussaivladad da metter novs accents e novas prioritads en il rom dal program d'activitad.

La strategia stat sut il motto: «Era las proximas generaziuns dovran cun plaschair il rumantsch.» Ed en ses preambel scriva la LR. «La LR s'occupa da las sfidas actualas en il champ da tensiun tranter ils basegns dal territori linguistic tradiziunal e da la diaspora, dal svilup demografic, dal svilup digital e da la furmaziun sin tut ils stgallims.» A basa da questas sfidas identitgescha la LR ils accents strategics: cuminanza, promoziun ed interess, di Flury. Quests interess vegnian alura concretisads en il sboz da la strategia preschentà a las uniuns affiliadas. En il rom da la consultaziun sajan vegnids exprimids singuls giavischs da definir pli liantamain la rolla dals idioms e dal rumantsch grischun, tradescha Gabriel. Quels correspundian dentant a l'intent dal sboz. Cun direcziun ed ils accents da la strategia paran ins dentant generalmain dad ir d'accord.